

ДЕВЕТНАДЕСЕТИ МЕЖДУНАРОДНИ ЦАР-ШИШМАНОВИ ДНИ В САМОКОВ

**ЧЕТИРИДЕСЕТ И ПЕТИ НАУЧНИ ЧЕТЕНИЯ НА АСОЦИАЦИЯ
ЗА АНТРОПОЛОГИЯ, ЕТНОЛОГИЯ И ФОЛКЛОРИСТИКА „ОНГЪЛ“**

ПОСВЕТЕНИ НА

- ▣ 185 години от рождението на Иван Димитров Доспевски (1840 – 1889) – художник живописец, представител на Самоковската изобразителна школа, син на Димитър Зограф;
- ▣ 130 години от рождението на Васил Захариев Стоянов (1895 – 1971) – български график и изкуствовед, считан за основоположник на българската графика;
- ▣ 100 години от първата научна публикация за късносредновековната църква „Св. Никола“ в с. Марица (XVI в.) (Васил Захариев. Една забравена старина, в-к Мир, бр.7622, 19.XI.1925 г.);
- ▣ 25 години от излизането на том 1. от Годишниците на Асоциация „Онгъл“.

С ПОДКРЕПАТА НА

ОБЩИНА САМОКОВ

ГРАДСКИ ИСТОРИЧЕСКИ МУЗЕЙ – САМОКОВ

ИМПРЕСАРСКО-ИЗДАТЕЛСКА КЪЩА „РОД“

САМОКОВ, 03. – 05. ОКТОМВРИ 2025 Г.

КОНФЕРЕНТНА ЗАЛА НА ХОТЕЛ „ГРАНД“ – САМОКОВ

Участници от българска страна от:

Асоциация за антропология, етнология и фолклористика „Онгъл“
Семинар по практическа етнология и медиевистика „Проф. д-р Иван Шишманов“
Министерство на културата на Република България
Софийски университет „Св. Климент Охридски“
Югозападен университет „Неофит Рилски“
Университет по библиотекознание и информационни технологии
Институт за етнология и фолклористика с Етнографски музей при Българската академия на науките
Институт по математика и информатика при Българската академия на науките
Национален институт по геофизика, геодезия и география при Българската академия на науките
Национален археологически институт с Музей при Българската академия на науките
Национална художествена академия
Българска Православна църква – Българска патриаршия
Регионален исторически музей – Плевен
Регионален исторически музей – Русе
Градски исторически музей – Самоков
гр. Асеновград; гр. Перник; гр. Самоков; гр. София; с. Елешница, общ. Разлог

Чуждестранни участници от:

Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ – Скопје, Р. С. Македонија
Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип, Р. С. Македонија
Институт за старословенска култура – Прилеп Р. С. Македонија
Национална установа Археолошки музеј на Р. С. Македонија, Скопје
Национална установа Музеј Гевгелија, Р. С. Македонија
Локален археолошки и историски музеј „Теракота“ – Винаца, Р. С. Македонија
Регионален центар за управување со кризи – Штип, Р. С. Македонија
Институт по изкуствоведение, фолклористика и етнология „Максим Рилски“ на Националната академия на науките на Украина
Народни музеј Зајечар, Србија
гр. Пирот, Србија

ПРОГРАМА

НА МЕЖДУНАРОДНИЯ НАУЧЕН СИМПОЗИУМ

УСТНА И ПИСМЕНА ИСТОРИЯ:

ЕЗИЦИ НА ОБЩУВАНЕТО

И ФЕСТИВАЛА ЗА КЪСОМЕТРАЖЕН ФИЛМ И ФОТОГРАФИЯ

БАЛКАНСКА КУЛТУРНА ФИЛМОТЕКА, XX СЕЗОН

ПЕТЪК, 03.10.2025 г.

КОНФЕРЕНТНА ЗАЛА

Откриване на XIX Цар-Шишманови дни – 09.30 ч.

**Официални приветствия, служба на ставрофорен иконом Михаил Колев,
архиерейски наместник**

Първо заседание – 10.00 ч.

Водец: д.ф.н. Росен Р. Малчев, Асоциация „Онгъл“

доц. д-р Константин Рангочев (Институт по математика и информатика при Българската академия на науките, Асоциация „Онгъл“) – Самоковски загадки I. За името на хасковското село Доситеево

член-кор., проф. д.изк. Иванка Гергова (Институт за изследване на изкуствата при Българската академия на науките) – Самоковският митрополит Филотей

проф. д-р Ана Лулева (Институт за етнология и фолклористика с Етнографски музей при Българската академия на науките, Югозападен университет „Неофит Рилски“) – Места на памет, места на забрава

Теодор Пеев (гр. Асеновград) – Димитър Христов Зограф и иконите от църквата „Св. вмца Неделя“ в с. Орехово, Чепеларско

д.ф.н. Росен Р. Малчев (Асоциация за антропология, етнология и фолклористика „Онгъл“) – Особености на фолклорната неприказна проза за Крали Марко и сестра му. Врачански и Троянски топонимичен цикъл

д-р Веселин Хаджиангелов (Исторически музей – Самоков) – Изненадите в археологическите проучвания: късмет или закономерност

Дискусия и почивка

Второ заседание – 11.45 ч.

Водещ: доц. д-р Константин Рангочев, ИМИ – БАН, Асоциация „Онгъл“

доц. д-р Димитър Добревски (Национална художествена академия – София), **маг. инж.**

Русана Голева (София) – Ермините – Възрожденски „учебници“ и писмена памет по иконопис (За една малко известна Ерминия на зографа Михалко Голев от Банско)

Благовест Петров (Университет по библиотекарство и информационни технологии) – Църквите на Кюстендилското Краище

Илинка Атанасова (НУ Археолошки музеј на Р. С. Македонија, Скопје), **Благица**

Стојанова (Локален музеј „Теракота“, Винаца, Р. С. Македонија) – Црквите и манастирите од Кочанска епархија – извор на информации

Мартин Влахов, Борислава Николова, Антон Коцев, проф. Любомир Пенев (колектив от Р. България) – „Непреходна вечност“ – ревю-спектакъл на автентични носии в с.

Елешница, община Разлог

Дискусия

БАЛКАНСКА КУЛТУРНА ФИЛМОТЕКА

ИЗЛОЖБА

13.00 ч. ГРАДСКА ХУДОЖЕСТВЕНА ГАЛЕРИЯ „ПРОФ. ВАСИЛ ЗАХАРИЕВ“

Откриване на изложба на постери с автентични народни носии от различни краища на българското землище, демонстрирани на ревю-спектакъла „Непреходна вечност“ в с. Елешница, Разложко, през юни 2024 и 2025 г. Куратори: Мартин Влахов, Борислава Николова, Антон Коцев, проф. Любомир Пенев.

Почивка

Трето заседание – 15.00 ч.

Водещ: гл. ас. д-р Вяра Калфина, Софийски университет „Св. Климент Охридски“

доц. д-р Илиана Чекова (Софийски университет „Св. Климент Охридски“) – Сборниците

с български народни песни на братя Миладинови и на Огюст Дозон и поемата „В

царството на самодивите“ на Иван Вазов – среща на устната и писмена история

докт. Снежанка Генчева (Институт за етнология и фолклористика с Етнографски музей

при Българската академия на науките) – Епическите народни песни за кръщаването на

мъжката рожба на цар Шишман: влашка или сръбска дружина идва в Търново

проф. д-р Александар Димитријевски (Универзитет „Св. св. Кирил и Методиј“,

Факултет за музичка уметност – Скопје, Р. С. Македонија) – Споменот на

катастрофалниот земјотрес во Скопје во 1963 година преку музичко-фолклорната

солидарност

д-р Дејан Крстић (Народни музеј Зајечар, Србија) – Књижевност на дијалекту као друштвени феномен Источне и Југоисточне Србије

БАЛКАНСКА КУЛТУРНА ФИЛМОТЕКА

ФИЛМ

16.00 ч. Дужник мртвима. Документален филм за сръбския изследовател Драголюб Златкович. Автор: Александар Ђирић, Пирот, Србија, 2025 г. Дължина 29 мин.

Дискусия и почивка

Четвърто заседание – 16.45 ч.

Водещ: Теодор Пеев, гр. Асеновград

гл. ас. д-р Вира Калфина (Софийски университет „Св. Климент Охридски“) – *Грижата* у Хигин

доц. д-р Красимира Петрова (Софийски университет „Св. Климент Охридски“) – Историята в комикси – нарисувана, разказана, написана

докт. Неда-Мария Панайотова (Софийски университет „Св. Климент Охридски“) –

Етнически и културни белези и стереотипи във филмовия превод (върху материал от три английски сериала и превода им на български)

проф. д-р Владимир Пенчев (гр. София) – Танцовите фолклорни колективи като фактор за самоидентификацията на българските общности в чужбина

Гл. ас. д-р Лина Гергова (Институт за етнология и фолклористика с Етнографски музей при Българската академия на науките) – Животът на един българин в Аржентина през първата половина на XX век (еписолярното наследство на Николас Петков)

БАЛКАНСКА КУЛТУРНА ФИЛМОТЕКА

ФИЛМ

18.30 ч. Българи отвъд Европа: поколения и траектории. Документален филм. Автори: гл. ас. д-р Лина Гергова и гл. ас. д-р Яна Гергова, Институт за етнология и фолклористика с Етнографски музей при Българска академия на науките, 2023 г. Дължина: 30 мин.

Дискусия

ЦЕРЕМОНИЯ

19.00 ч. Отличаване на утвърден учен с наградата на името на проф. д.ф.н. Тодор Ив. Живков за 2025 г. за принос към българската и балканската етнология и медиевистика

Край на първия ден

СЪБОТА, 04.10.2025 г.

КОНФЕРЕНТНА ЗАЛА

Първо заседание – 09.00 ч.

Водещ: Десислава Тихолова, РИМ – Русе

доц. д-р Веселка Тончева (Институт за етнология и фолклористика с Етнографски музей при Българската академия на науките) – *Устно и писмено* в песенната традиция от края на XIX – началото на XX век (върху материали от сбирките на Лудвик Куба „Písň bulharské“ (1929) и „Písň makedonské“ (1928) от поредицата „Slovanstvo ve svých zpěvech“)

проф. д-р Тодор Моллов (гр. Велико Търново) – Българската версия на баладата за мъртвия брат (антропонимия и календар)

гл. ас. д-р Ивета Рашева (Институт за етнология и фолклористика с Етнографски музей при Българската академия на науките) – Проблемът за сюжетния край във вариант на брезнишка народна песен

Стефани Велчева (студентка в Софийски университет „Свети Климент Охридски“) – Мотивът за вграждането между фолклора и литературата

проф. д-р Николай Ненов (Регионален исторически музей – Русе) – За „самодивите“ в Шишенци, Видинско

докт. Искра Тодорова (Регионален исторически музей – Русе) – Носите като културно наследство: съвременни читалищни практики (по примери от Русенско и Беленско)

Дискусия

ЦЕРЕМОНИЯ

Присъждане на наградата на името на Мария Йончева за особени заслуги при изследването и популяризирането на традиционната самоковска култура, 2025 г.

БАЛКАНСКА КУЛТУРНА ФИЛМОТЕКА

ФИЛМ

10.45 ч. Дарът на ябълковото дърво. Научно-популярен филм за традиционни сватбени обичаи и автентични носии от района на Ямбол. Продуцент: БНТ БЛАГОЕВГРАД.

Режисьор: Румяна Ангелакова, 2025 г. Дължина: 25 мин.

Почивка

Второ заседание – 11.30 ч.

Водещ: Искра Тодорова, РИМ – Русе

ас. докт. Илия Николов (Институт за етнология и фолклористика с Етнографски музей при Българската академия на науките) – От Фатори до Каранешев: пигментите като мост между традиция и модерност. Живописно произведение, собственост на Националния етнографски музей – София

Теодор Пеев (гр. Асеновград) – Зограф Спирос Михаил, още един станимашки майстор
арх. Ивелин Любенов (гр. София) – Ралу, голямата любов на Захари Зограф

докт. Десислава Тихолова (Регионален исторически музей – Русе) – Мемориални практики в условия на военен конфликт. Чешми-паметници като част от спецификата на българския модел окопно изкуство

Йордан Тенев (студент в Софийски университет „Св. Климент Охридски, гр. Самоков) – Дело № 1 на Първи състав на Народния съд в Горна Джумая
Дискусия

ЦЕРЕМОНИЯ

Отличаване на изявен млад изследовател в областта на етнологията и медиевистиката с наградата на името на Бойка и Димитър Добреви за 2025 г.

БАЛКАНСКА КУЛТУРНА ФИЛМОТЕКА

ПРЕДСТАВЯНЕ НА КНИГА И ОТКРИВАНЕ НА ИЗЛОЖБА

13.00 ч. ГРАДСКИ ИСТОРИЧЕСКИ МУЗЕЙ, КОНФЕРЕНТНА ЗАЛА

Представяне на монографията „Основни принципи во конзервацијата и реставрацијата на недвижно културно наследство”, 2025 г. Автор: проф. д-р Трајче Нацев. Презентатори: д-р Веселин Хаджиангелов, проф. д-р Бошко Ангеловски

Откриване на изложба на постери с фотографии от консервация и реставрация на недвижимо културно наследство като илюстрация към представянето на книгата на проф. д-р Трајче Нацев.

Почивка

Трето заседание – 15.00 ч.

Водещ: проф. д-р Тодор Моллов, гр. Велико Търново

проф. д-р Маргарет Димитрова (Софийски университет „Св. Климент Охридски”) – Общуване с текста в ръкописа, общуване с печатната книга, общуване с читателя: редакцията на отец Пантелеймон, проигумен хилендарски, на Софрониевата версия на „История славянобългарска”

Николай Сивков (гр. Перник) – Време и пространство в контекста на един музеен артефакт (Неолитен календар от Западна България)

д-р Любомир Цонев (асоцииран член на Института по физика при Българската академия на науките) – Тракийският конник, реинтерпретиран като св. Георги – съществен елемент от българската етногенеза

гл. ас. д-р Яна Гергова (Институт за етнология и фолклористика с Етнографски музей при Българската академия на науките) – Устна традиция и сакрално пространство: църквата „Св. Антоний“ в Мелник като място на поклонение и изцеление

Десислава Генчева (Регионален исторически музей – Плевен) – Обичаи при смърт и погребение в село Бреница, Плевенско, от втората половина на XX век до днес.

Дискусия

Четвърто заседание –16.30 ч.

Водещ: проф. д-р Николай Ненов, РИМ – Русе

онлайн:

д.н. Росица Манова д.н. Росица Манова (независим учен, гр. София), **доц. д-р Стефан Александров** (Национален археологически институт с Музей при Българската академия на науките) – От утилитарна към култова употреба на червените пигменти през бронзовата епоха

онлайн:

д-р Филип Петрунов (Национален археологически институт с музей при Българската академия на науките) – Вградено съградено

д-р Сотир Иванов (Министерство на културата на Република България) – Реалност и илюзии в опазването на недвижимото културно наследство. Средновековните църкви на България

Јулијана Иванова (Локален археолошки и историски музеј „Теракота“– Винаца, Р. С. Македонија) – Светилиштето на Коколов рид

проф. д-р Бошко Ангеловски (ЈНУ Институт за старословенска култура – Прилеп, Р. С. Македонија), **Магдалена Манаскова** (НУ Археолошки Музеј на Р. С. Македонија – Скопје), **Емил Сламков** (НУ Музеј Гевгелија, Р. С. Македонија) – Група на римски светилки од источната некропола на Скупи

д-р Драган Веселинов (Регионален центар за управување со кризи – Штип, Р. С. Македонија), **проф. д-р Трачје Нацев** (Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип, Р. С. Македонија) – Форми на заштита и спасување од опасности во периодот на ослободителната револуционерна борба во Штип и Штипско

Дискусија

ЦЕРЕМОНИЈА

Отличаване с наградата на името на Асоциација „Онгъл“ за културно-исторически и природонаучни късометражни филми, фотографски експозиции и изложби от програмата на Балканската културна филмотека, XX сезон

Край на втория ден

19.00 ч. Официален коктейл за участниците в ресторанта на хотелски комплекс „Гранд“ – Самоков“

НЕДЕЛЯ, 05.10.2025 Г.

Постерна сесия

к.ф.н. Ирина Потапенко (Институт по изкуствоведение, фолклористика и етнология „Максим Рилски“ на Националната академия на науките на Украйна) – Ролята на печатните медии на българите в Украйна за формирането на тяхната национална идентичност

гл. ас. д-р Владимир Власков (Национален институт по геофизика, геодезия и география при Българската академия на науките) – Анализ на тематични карти от атлас на Украйна – 1937 година

гл. ас. д-р Владимир Власков (Национален институт по геофизика, геодезия и география при Българската академия на науките) – Защо често определяме климата на град София като „отвратителен“

Desislava Paneva-Marinova, Maxim Goynov, Radoslav Pavlov, Detelin Luchev (Institute of Mathematics and Informatics at the Bulgarian Academy of Sciences) – Innovative Study of Cyrillic Alphabet through Contemporary Information Technologies

Rangochev, K., M. Goinov, M. Dimitrova (Institute of Mathematics and Informatics at the Bulgarian Academy of Sciences) – Enciclopaedia Slavica Sanctorum: New Actyvity.

Културна програма за участниците и гостите

Закриване на 19. Цар-Шишманови дни в Самоков